

Izveštaj o radu na projektu *Nakladnička djelatnost Hrvata u Novome Zelandu: istraživanje nakladničkih modela i digitalizacija knjiga* za 2021. godinu

Voditeljica projekta: izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Suradnici: red. prof. dr. sc. Ana Barbarić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu); doc. dr. sc. Tomislav Ivanjko (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Vanjski suradnici: dr. sc. Maja Krtalić (School of Information Management, Victoria University of Wellington, Novi Zeland); Monika Batur (mag. bibl.; mag. educ. philol. croat., Poslijediplomski studij informacijskih znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Cilj projekta

Prema planu, projekt je imao tri cilja:

- (1) istražiti nakladničke prakse prilikom objavljivanja monografskih publikacija Hrvata u Novome Zelandu;
- (2) izraditi bibliografiju knjiga koje su objavili Hrvati u Novome Zelandu i
- (3) provesti digitalizaciju najmanje jedne knjige.

Prvi cilj je djelomično proveden radi nemogućnosti terenskog istraživanja (zbog pandemije i ograničenja putovanja). Monografske publikacije su ipak istražene na temelju ranije ostvarenih kontakata, na temelju kontakata putem društvenih mreža i elektroničke pošte te na temelju analize sadržaja mrežnih stranica, tiskanih publikacija i strukturiranim pretraživanjima online kataloga i drugih izvora.

Drugi cilj je ostvaren, iako se bibliografija i dalje nadopunjava. Naime, nije moguće u samo godinu dana identificirati sve knjige i izraditi sve zapise. Istraživanje se nastavlja, a bibliografija će se nadopunjavati i novoobjavljenim knjigama. Bibliografija se i dalje izrađuje u suradnji s Knjižnicom Filozofskoga fakulteta koja omogućava programsku podršku kroz softver otvorenoga koda Koha u kojem se bibliografija izrađuje. Izrada bibliografije podrazumijeva usklađenost sa svim nacionalnim i međunarodnim kataložnim pravilima te unos metapodataka u sva propisana polja. Kriteriji za odabir publikacija preuzet je iz ranijih projekata, a obuhvaća publikacije čiji su autori, urednici i/ili izdavači Hrvati u Novome Zelandu ili su publikacije sadržajno povezane s Hrvatima u Novome Zelandu (bez obzira na autora, izdavača ili mjesto objavljivanja).

Zbog nemogućnosti putovanja, a kako bi se iskoristili uspostavljeni osobni kontakti s članovima hrvatske zajednice u Novome Zelandu, više angažmana uloženo je u treći cilj pa je umjesto jedne publikacije tijekom 2021. godine digitalizirano 12 publikacija, od čega tri nisu prije digitalizacije bile dostupne niti u jednoj knjižnici. Autorskopravna pitanja regulirana su na temelju pregovora s nositeljima autorskog prava za svaku pojedinu publikaciju. Tehničku podršku za digitalizaciju pružila je, na temelju ranije potpisanog sporazuma, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Tijek aktivnosti

Prilikom planiranja projekta, predviđene su sljedeće aktivnosti:

1. analiza trenutnog stanja nakladničke djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu na temelju pretraživanja kataloga nacionalnih knjižnica te na temelju digitalnih preslika dokumenata dostupnih u arhivima
2. uključivanje zajednice Hrvata u Novome Zelandu putem društvenih mreža i elektroničkih poruka radi pronalaženja informacija o publikacijama i radi planiranja prikupljanja podataka na terenu
3. istraživanje na terenu (ako će putovanja biti moguća) – odlazak u javne arhive i knjižnice te u hrvatske udruge radi istraživanja publikacija ili podataka o publikacijama te radi pregovora o pitanjima povezanim s autorskim pravom u svrhu digitalizacije publikacija
4. izrada online bibliografije dostupne na mrežnim stranicama projekta u knjižničnom softveru Koha, u skladu sa svim međunarodnim i nacionalnim kataložnim načelima, normama i pravilnicima
5. digitalizacija ogleadne publikacije nakon pregovora s autorom i izdavačem – digitalizacija će se provesti u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu kako bi se izbjegli dodatni troškovi nabave opreme i tehničke podrške za digitalizaciju
6. održavanje mrežnih stranica projekta
7. priprema za objavljivanje jednog rada u međunarodnom časopisu u otvorenom pristupu
8. priprema za objavljivanje knjige o nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu
9. sudjelovanje na domaćim i stranim konferencijama (Deseti festival hrvatskih digitalizacijskih projekata, konferencija Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država...)

Radi nepovoljne epidemiološke situacije nisu bila moguća istraživanja na terenu (korak br. 3) pa su aktivnosti u nekim drugim koracima proširene. Slijedi detaljan opis provedenih aktivnosti.

1. analiza trenutnog stanja nakladničke djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu

Provedena je usporedba podataka o monografskim publikacijama Hrvata u Novome Zelandu čiji su zapisi dostupni u online katalozima većih knjižnica u Novome Zelandu te u online katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK).

2. uključivanje zajednice Hrvata u Novome Zelandu putem društvenih mreža i elektroničkih poruka radi pronalaženja informacija o publikacijama i radi planiranja prikupljanja podataka na terenu

Na temelju ranije ostvarenih kontakata proširen je broj članova zajednice Hrvata u Novome Zelandu koji su sudjelovali u prikupljanju podataka. Kontakti su provedeni putem elektroničkih poruka i društvenih mreža (ponajprije Facebooka). Uključivanje suradnika na projektu provedeno je i kroz virtualne sastanke putem online alata. Ti su sastanci bili neformalni i formalni (primjerice sudjelovanje u radu udruge Croatian Women in Leadership – Australia and New Zealand). Značajan doprinos istraživanju dala je knjižničarka iz Parlamentarne knjižnice Australije Renata Dyer koja je istraživala dokumente u Nacionalnom arhivu Australije.

3. izrada online bibliografije dostupne na mrežnim stranicama projekta u knjižničnom softveru Koha

Za izradu bibliografije knjiga korišten je knjižnični softver Koha koji omogućava unos i prikaz u formatima ISBD i UNIMARC. Softver koristi knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i dogovorena tehnička podrška s osobljem knjižnice. Softver se u ranijoj fazi projekta pokazao kao dobar odabir pa je korišten i za izradu bibliografije knjiga novozelandskih Hrvata. Za preuzimanje dijela zapisa koji su pronađeni u online katalozima Nacionalne i sveučilišne u Zagrebu, Nacionalne knjižnice Australije i Nacionalne knjižnice Novoga Zelanda korišten je protokol z39.50. Ti su zapisi prilagođeni i

nadopunjeni u poljima koja su to zahtijevala. Ostali bibliografski zapisi izrađeni su i dodani bibliografiji. Na kraju 2021. godine u bibliografiji knjiga Hrvata u Novome Zelandu bilo je 146 zapisa.

4. digitalizacija ogledne publikacije nakon pregovora s autorom i izdavačem – digitalizacija će se provesti u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu kako bi se izbjegli dodatni troškovi nabave opreme i tehničke podrške za digitalizaciju

Planom je bila predviđena digitalizacija jedne ogledne publikacije s područja Novoga Zelanda. Umjesto toga, u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu digitalizirano je 9 publikacija (3 iz Australije i 6 iz Novoga Zelanda). Tih 9 publikacija dostupno je na stranicama projekta te u Digitalnoj zbirci NSK. Još dodatne 3 publikacije dostupne su samo na stranicama projekta (za njihovu digitalizaciju nije bila potrebna tehnička pomoć NSK). Te tri publikacije (u popisu pod brojevima 5, 6 i 7) odnose se na područje Australije i primjerci su pronađeni u Nacionalnom arhivu Australije što je svojevrsno otkriće jer su se te publikacije smatrale zagubljenima (tj. nije postojao podatak o mjestu na kojem se čuvaju). Slijedi popis digitaliziranih publikacija:

1. Boras Podravac, Vanda. Dnevnik iz tuđine: stradanja hrvatskog naroda u XX. stoljeću gledana kroz prizmu jedne hrvatske obitelji. Zagreb : Matica iseljenika, 2010. (siječanj 2021.)
2. Boras Podravac, Vanda. A diary from the Croatian diaspora: the suffering of the Croatian people in the 20th century as seen through the prism of one Croatian family. Zagreb : Croatian Heritage Foundation, 2018. (siječanj 2021.)
3. Bezić-Filipović, Branka. Susret svjetova. Sv. 1 : Hrvatska – Australija. Split : Naklada Bošković, 2004. (veljača 2021.)
4. Bezić-Filipović, Branka. Susret svjetova. Sv. 2 : Hrvatska – Novi Zeland. Split : Naklada Bošković, 2006. (veljača 2021.)
5. Iskra. Sydney, 1933. (ožujak 2021.)
6. Oganj. Sydney, 1933. (ožujak 2021.)
7. Borba. Broken Hill, 1932. (travanj 2021.)
8. Mataga, Des. Red wine to kauri gum : the history of Dalmatian emigration to New Zealand's kauri gumifields prior to World War 1. Auckland : Opuzen Press, 2015. (travanj 2021.)
9. Mataga, Des. The stayers : Dalmatian immigrants who arrived before 1916 and settled in New Zealand. Auckland : Opuzen Press, 2013. (travanj 2021.)
10. Mataga, Des. The transients : Dalmatians who arrived in New Zealand prior to 1916 but did not settle here. Auckland : Opuzen Press, 2014. (travanj 2021.)
11. Trlin, Andrew. Foundations : early Croatian immigration to New Zealand. Auckland : Opuzen Press, 2016. (travanj 2021.)
12. Jelich, Stephen A. From distant villages : the lives and times of Croatian settlers in New Zealand : 1858-1958. Auckland : Pharos Publications, 2008. (lipanj 2021.)

5. održavanje mrežnih stranica projekta

Tijekom cijele 2021. godine redovito su održavane stranice projekta na hrvatskom i na engleskom jeziku. Pravovremeno su objavljivane sve digitalizirane publikacije te objave o aktivnostima na projektu (18 objava tijekom 2021. godine: Nove digitalizirane publikacije; Pronađene dvije publikacije; Deseti festival hrvatskih digitalizacijskih projekata; Konferencija Migracije i identitet; Objavljena knjiga Ni s kućom ni bez kuće; O knjizi u medijima...; Globalna Hrvatska; Živa veza; Hrvatima izvan domovine; Promocija knjige Ni s kućom ni bez kuće; O promociji knjige u medijima;

Dobro jutro, Hrvatska; Vijesti iz kulture; Prikaz knjige u časopisu Matica; Razgovor na australskom radiju SBS; Prijem u Veleposlanstvu Novoga Zelanda u Rimu; Informativni utorak; Jezikoslovne rasprave).

6. priprema za objavljivanje jednog rada u međunarodnom časopisu u otvorenom pristupu Tijekom godine prikupljeni su podaci te su pripremljena dva rada koja su poslana na razmatranje za objavljivanje u jednom međunarodnom i u jednom domaćem časopisu. Napisan je i prihvaćen rad za zbornik sa znanstvenog skupa čije objavljivanje se očekuje 2022. godine te je u pripremi jedno poglavlje u knjizi čije objavljivanje se očekuje 2022. godine.

7. priprema za objavljivanje knjige o nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu Tijekom 2021. godine u potpunosti je dovršena knjiga o nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu te je knjiga naslova Ni s kućom ni bez kuće: nakladnička djelatnost Hrvata u Novome Zelandu, autorica Ivane Hebrang Grgić i Ane Barbarić, objavljena u rujnu 2021. godine u izdanju naklade Ljevak, a uz financijsku potporu Zaklade HAZU i Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Knjiga se temelji na dosadašnjim istraživanjima i obuhvaća prikaz nakladničke djelatnosti, ali i povijesni, kulturni i politički kontekst djelovanja Hrvata u Novome Zelandu. Osim detaljnog prikaza publikacija, knjiga donosi i nova saznanja o brojnim udrugama. Udruge su imale značajnu ulogu u objavljivanju publikacija, a njihova povijest do sada nije detaljnije istražena. Knjiga donosi i istraživanje komunikacije na društvenim mrežama.

8. sudjelovanje na konferencijama

Održana su sljedeća izlaganja na konferencijama:

1. Hebrang Grgić, Ivana. Projekt Hrvatski iseljenički tisak: od bibliografije do digitalizacije: drugi dio // Deseti festival hrvatskih digitalizacijskih projekata, Zagreb, 6. – 7. 5. 2021.
2. Hebrang Grgić, Ivana ; Barbarić, Ana. Očuvanje hrvatske kulturne baštine : digitalizacija knjiga australskih Hrvata // Konferencija Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država Zagreb, 19. – 20. 5. 2021.

Osim izlaganja na konferencijama, održana su i pozvana izlaganja na kojima je predstavljena tema projekta i knjige Ni s kućom ni bez kuće na sljedećim skupovima:

1. Informativni utorak Knjižnica grada Zagreba, stručni skup knjižničara osnovnih škola i dječjih odjela narodnih knjižnica, 14. 12. 2021.
2. Kroatistički i jezikoslovni seminar Jezikoslovne rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 16. 12. 2021.

9. O projektu i objavljenoj knjizi izvještavano je u medijima:

1. Kratki prikazi knjige objavljeni su na nekoliko portala (culturenet.hr, Hoću knjigu, HRT Magazin, Glas Hrvatske, Beli Zagreb Grad, HIA: Hrvatska – iseljeničtvo – svijet, Prijedlog za dobru knjigu, Domovina)
2. SBS Croatian, Australija, 13. 4. 2021. <https://www.sbs.com.au/language/croatian/audio/hrvatski-iseljenicki-tisak-u-australiji-popisano-vise-od-270-knjiga-i-preko-100-novina-i-casopisa>
3. Glas Hrvatske – Globalna Hrvatska, Međunarodni radijski kanal Glas Hrvatske, 17. 9. 2021., <https://glashrvatske.hrt.hr/hr/multimedia/hrvatima-izvan-domovine/hrvatima-izvan-domovine-2-14-3132914>

4. Globalna Hrvatska, HTV 4, 25. 9. 2021. i HTV1 27. 9. 2021., <https://glashrvatske.hrt.hr/hr/multimedia/globalna-hrvatska-tv/globalna-hrvatska-tv-2592021-3067624>
5. Živa veza, Hrvatski katolički radio, 2. 10. 2021., <https://soundcloud.com/hrvatska-katolicka-mreza/ziva-veza-021021?si=3a7154dd7e034cb6be00bb033470fdb>
6. Hrvatima izvan domovine, HRT, Glas Hrvatske, 7. 10. 2021., <https://glashrvatske.hrt.hr/hr/multimedia/hrvatima-izvan-domovine/hrvatima-izvan-domovine-2-14-3132914>
7. Dobro jutro, Hrvatska, HRT1, 28. 10. 2021.
8. Vijesti iz kulture, HRT1, 2. 11. 2021.
9. SBS Croatian, Australija, 16. 11. 2021., <https://www.sbs.com.au/language/croatian/audio/ni-s-kucom-ni-bez-kuce-knjiga-o-hrvatima-u-novom-zelandu>
10. Vijest o promociji knjige objavljena je na brojnim mrežnim stranicama i na društvenim mrežama ([Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu](#), [Facebook stranica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu](#), [Facebook stranica Veleposlanstva Novoga Zelanda u Rimu](#), [Institut društvenih znanosti Ivo Pilar](#))

Rad suradnika na projektu

Voditeljica projekta izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić te suradnica red. prof. dr. sc. Ana Barbarić sudjelovale su u svim fazama projekta: analiza trenutnog stanja; izrada online bibliografije dostupne na mrežnim stranicama projekta; održavanje mrežnih stranica projekta; digitalizacija građe; sudjelovanje na konferencijama; predstavljanje projekta u medijima; priprema knjige nakladničkoj djelatnosti Hrvata u Novome Zelandu; promocija knjige

Doc. Dr. sc. Tomislav Ivanjko sudjelovao je u provjeri zapisa u bibliografiji te je napisao prikaz knjige Ni s kućom ni bez kuće za jedan domaći časopis.

Dr. sc. Maja Krtalić (School of Information Management, Victoria University of Wellington, Novi Zeland) pomogla je u uspostavljanju veza i u prikupljanju informacija o publikacijama. Napisala je recenziju knjige Ni s kućom ni bez kuće.

Monika Batur, studentica Poslijediplomskog studija informacijskih znanosti sudjelovala je u pretraživanju kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te u provjeri zapisa u bibliografiji. Napisala je prikaz knjige za domaći časopis.

Financiranje

Projekt je financiran sredstvima Sveučilišta u Zagrebu za namjensko financiranje znanstvene djelatnosti (Filozofski fakultet) za 2021. godinu.

Objavljivanje knjige Ni s kućom ni bez kuće sufinanciralo je i Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske te Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Knjiga je zahvaljujući otkupu Ministarstva kulture Republike Hrvatske dostupna u velikom broju hrvatskih narodnih knjižnica.

Rezultati i doprinos projekta

Projekt je ostvario planirane ciljeve te otvorio mogućnosti za daljnja istraživanja. Rezultati projekta su sljedeći:

1. Nastavljen je rad na retrospektivnoj bibliografiji knjiga koje su objavljivali i/ili uređivali Hrvati u Novome Zelandu
2. U suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu digitalizirano je ukupno 12 publikacija (umjesto jedne planirane) koje su besplatno dostupne na stranicama projekta i u Digitalnoj zbirci NSK.
3. Objavljena je znanstvena knjiga Ni s kućom ni bez kuće autorica Ivane Hebrang Grgić i Ane Barbarić u izdanju naklade Ljevak iz Zagreba
4. ostvarena su sudjelovanja na konferencijama te su u pripremi radovi za objavljivanje u časopisima i u zbornicima s konferencija
5. O projektu je izvještavano u medijima (5 radijskih emisija, 3 TV emisije, brojni portali i društvene mreže)